

kunst@klassekampen.no

KUNST

&kritikk

KUNST PÅ ONSDAG:

Klassekampen anmelder aktuelle utstillinger hver onsdag gjennom hele året. Våre anmeldere kan kontaktes på kunst@klassekampen.no

Hver måned byr vi i tillegg på essays, intervjuer og nyheter fra Kunst-Norge.

Tips til våre kunstsider kan rettes til Astrid Hygen Meyer: astridm@klassekampen.no

Øivind Storm Bjerke
Professor i kunsthistorie og
kunstkritiker

Tommy Olsson
Kunstner og kunstkritiker

Line Ulekleiv
Kunsthistoriker og
kunstkritiker

Den sovjetiske mosaikkunsten er i ferd med å forfalle fullstendig.

Gir sovjetiske mo

Unge kunstentusiaster i Georgia og Ukraina bruker sine blogger som arkiv for sovjetidas mosaikker.

Av Jens Malling, Tbilisi

KUNST

– Nå er vi like ved.

Ordene tilhører 27 år gamle Nino Siradzes. Vi har krøpet sammen på et sete i minibussen som tar oss lenger og lenger ut av Tbilisi, og inn i et nedlagt industriområde.

– Her er det, sier hun plutselig. Nino hopper hjemmefantastisk ut og leder an over noen jernbaneskinner.

Behendig unngår Dr. Martens-støvle å trække på søppelet som flyter langs skinnene. Armer kledd i en brun hettejakke skyver noe buskas til side. Bevegelsen blottlegger en av de flotteste sovjetmosaikkene i Georgias hovedstad.

Kunstverket ser ut til å være omkring 100 meter langt og kanskje fire meter høyt. Scener fra et sosialistisk mønstersamfunn bukter seg mellom hverandre: Biler og tog suser av sted. De nyeste EDB-maskinene står klare til å gi service til sovjetborgerne, og reagensrør med fargerike væsker skvulper og bobler.

Bevarer historien

Mosaikken skildrer heltemodige arbeidere som bygger kommunismen. Her er det tydeligvis snakk om et travelt og effektivt samfunn, hvor innbyggerne hjelper hverandre på veien mot et felles mål.

– Mosaikkene fascinerer meg fordi de bevarer historien. De framstiller hverdagsli-

vet i Sovjetunionen, og verdiene samfunnet bygget på. Eller burde bygge på, for i mange tilfeller er det snakk om rendyrket reklame for sovjet-samfunnet, sier Nino.

Hun har blitt så begeistret for den sovjetiske kunsten at hun har opprettet hjemmesida www.soviet-mosaics.ge. Her samler hun informasjon om alle mosaikkene i Georgia. Blant annet har hun lagt ut et rikholdig fotoarkiv. Koordina-ter hjelper andre mosaikkentusiaster å finne frem til de undervurderte kunstverkene.

Ninos glede ved komponeringen av de små flisene som til sammen danner spraglede, fantasifulle – og med nåtidens øyne, ofte litt naive motiver, utviklet hun tidlig:

– Jeg vokste opp i de første årene av den postsovjetiske tida. Da jeg som barn gikk rundt i Tbilisis gater, var alt veldig grått. Bygningene framsto helt fargeløse. Men plutselig ble det avbrutt av noe fullstendig annerledes, nemlig mosaikker med en overflod av farger.

– Jeg ble fascinert med det samme. Når jeg nå oppdager en ny mosaikk et sted, vender den følelsen tilbake.

Monumental propaganda

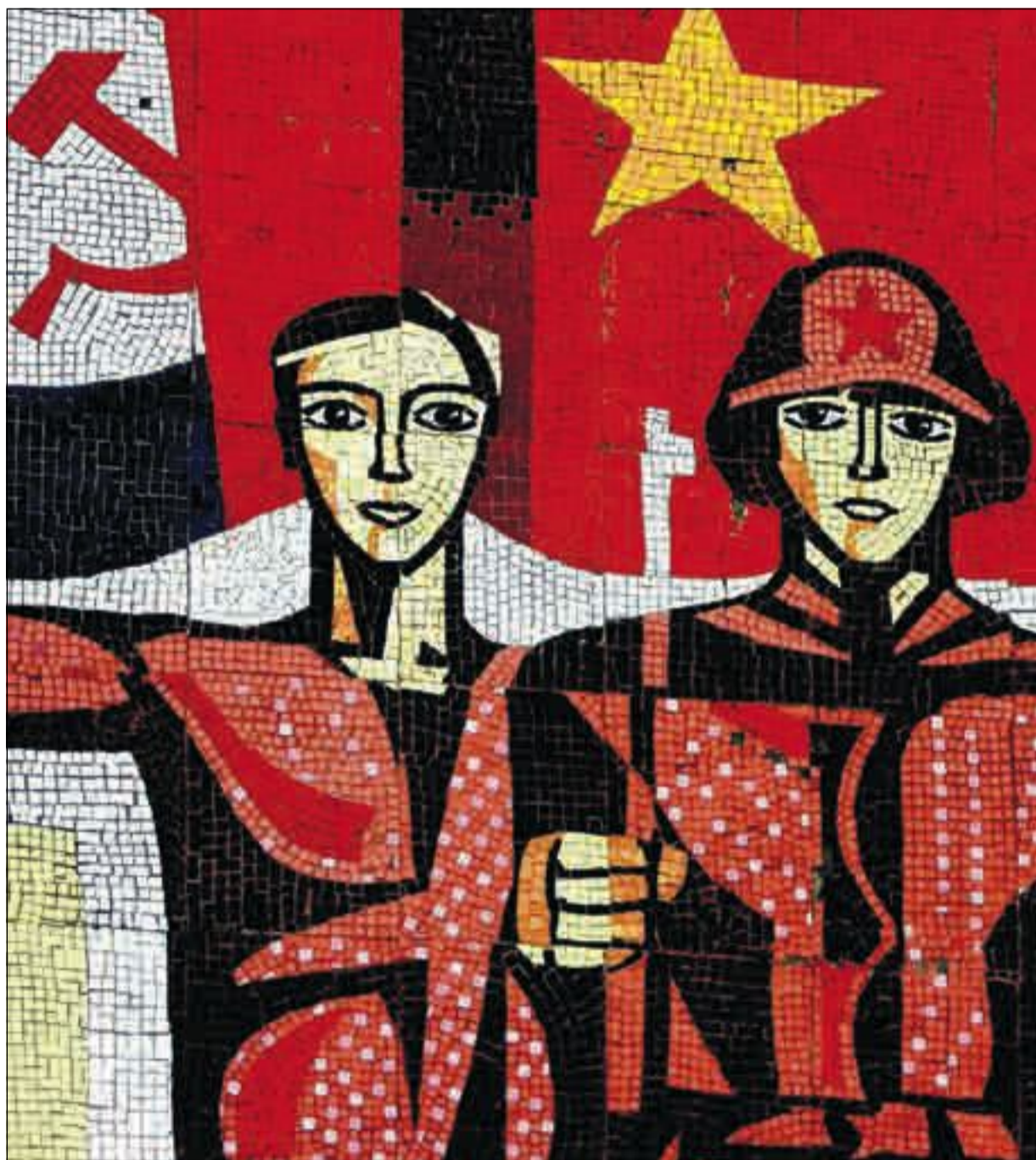
Kunstretningen blomstret overalt i Sovjetunionen på 1960-tallet og 1970-tallet, forteller Nino. Fabrikker, skoler, hoteller og bussholdeplasser ble utsmykket.

– Når du gikk i gatene eller var på jobb i en fabrikk, kunne du se disse enorme veggene fylt med flotte motiver. De skulle imponere og påvirke. Du så arbeiderklassens glade ansikter, og den holdningen smittet, forklarer hun.

– Tidligere ble mosaikker særlig brukt til å dekorere kirker. Men i Sovjetunionen tok kunstnere teknikken ut av den religiøse konteksten. Mosaikkene ble i stedet brukt til å framstille sosialismens muligheter og utgjorde en slags monumental propaganda, sier Nino.

Haster å dokumentere

Etter at Sovjetunionen ble avviklet i 1991, var det lenge lav

interesse for den særegne kunstformen. Å reklamere for sosialismens fortrefelighet var ikke lenger på moten. Makt-havere med radikalt andre verdier tok over. Mosaikkene er i forfall. Mange steder ble de ødelagt og fjernet.

På den enorme kollasjen foran oss er mange av de små firkantede steinene falt av. De etterlater uhyggelige flekker

” Mosaikkene framstilte sosialismens muligheter.

av intethet midt i sosialistidyllen.

På grunn av mosaikkens elendige forfatning haster det med å dokumentere og skape oppmerksomhet om dem. Nino har alliert seg med prosjektet Geoair, som i 2014 or-

ganiserte en utstilling og ga ut boka «Lost Heroes of Tbilisi – Soviet Period Mosaics». Dessuten utveksler hun erfaringer med aficionadoer i Ukraina. Hennes likesinnede i Kiev driver www.ukrainianmosaic.org.

Mystiske mosaikker

Bestrebelsene på å kartlegge mosaikkene foregår på fritida. Til daglig jobber hun i en bank. I tillegg til å reise rundt i landet i helgene for å fotografere mosaikker, er hun i kon-